

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE: LEPHEPHE LA I
SEPEDI FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER I

Nako: Diiri tše 2½

Meputso: 100

HLOKOMELA

1. Lephephe le le na le matlakala a 13. Kgonthišiša gore matlakala a feletše.
  2. Araba dipotšišo ka moka ka Sepedi.
  3. Nomora dipotšišo go ya le ka moo di nomorilwego lephepheng le.
  4. Thoma karolo ye nngwe le ye nngwe letlakaleng le lefsa.
  5. Gore o tle o kgone go kgobela meputso, ngwala ka bothakga o be o beakanye dikarabo tša gago gabotse.
-

KAROLO YA A   TEKAKWEŠIŠO**POTŠIŠO YA 1****1.1   Badišiša temana ya ka tlase gore o kgone go araba dipotšišo.****SETŠO**

- 1 Setšo ke lereo leo le akaretšago ditlwaello tšeo di hwetšwago setšhabeng, tsebo, ditumelo, bokgabo, melao, meetlo, bokgoni le mekgwa ya go phela mehlobong ya go fapana. Setšo se ka tšewa bjalo ka bohwa bja setšhaba ka ge se fetišetšwa melokong ya go latela. Polelo, dijo, le diaparo ke tše dingwe tša dilo tšeo di laetšago setšo sa motho. Motho o swarwa ka polelo goba ka moaparo wa gagwe wa go ikgetha gore setšo sa gagwe ke sefe.
- 2 Bontši bja bafsa bo tšeela setšo sa bona fase. Bona ga ba nyake go ikamanya le setšo ebile ba bona o ka re ke dilo tša bogologolo tšeo di tlogo iša maemo a bona fase. Le ge go le bjalo, go sa na le bafsa bao ba ikgantšhago ka segagabobona go swana le Maya Christinah Xichavo Wegerif, yoo a tsebjago ka leina la Sho Madjozi. Maya o belegetšwe motsaneng wa Shirley, Elim, probentsheng ya Limpopo ka la 9 Mopitlo 1992. Yena ke morwedi wa Marc Wegerif monna wa moSwedish le Rosemary Phaweni mosadi wa moTsonga. Marc o be a šomela mokgatlo wa go thuša batho go dira dikgopelo tša go hwetša naga ya bona (*land claim applications*) mo Afrika Borwa. Ke moo a kopanego le Rosemary yoo le yena a bego a šomela mokgatlo wo o sa hwetšego thušo ya mašelang a mmušo (NGO).
- 3 Batswadi ba Sho Madjozi ba ile ba hlalana e sa le yo monnyane gomme a godišwa ke tata'agwe. Tata'agwe o bile le seabe se segolo katlegong ya gagwe ka ge a be a mo thekga le go mo hlohleletša go latela ditoro tša gagwe ka dinako tšohle. Sho Madjozi o thethile le tata'agwe dinageng tše dintšhi tša Afrika tšeo a bego a eya go tšona ka mošomo. O phetše mengwaga ye mentši kua Tanzania moo a bego a dula le tata'agwe, Marc yoo a bego a šomela *Oxfam*, mokgatlo wa go thuša bahloki lefaseng ka bophara, ofising ya Dar es Salaam. Le ge Sho Madjozi a goletše dinageng tša go fapana ka ntle ga Afrika Borwa, moo go bolelwago maleme a go fapana le la gabo le ditšo tša go fapana, ga se a ke a lahla setšo sa Xitsonga. O no fela a gomaretše polelo le setšo tša gabo tša letswele.

- 4 O tsene sekolong sa International School of Tanganyika go la Tanzania moo a hweditšego lengwalo la gagwe la marematlou. Ka morago ga moo Sho Madjozi o ile a fiwa thušo ya mašeleng (*scholarship*) gore a tšwetše dithuto tša gagwe pele Kholetšheng ya Mount Holyoke, South Hadley kua Massachusetts lefaseng la Amerika. O ile a ithutela go hlama dingwalo tša boitlhamelo (*creative writing*) le dithuto tša maAfrika (*African studies*). Madjozi o thomile go ngwala direto a sa le gona kua Amerika, a ipitša, 'Maya The Poet'. Direto tša gagwe di be di nepiša dipolotiki, boitšhupo le merafe. O ile go boela gae Afrika Borwa, a tšwetša dithuto tša gagwe pele Yunibesithing ya Afrika Borwa.
- 5 Sho Madjozi o ikgantšha ka leleme la gabo la Xitsonga ebile o rata go opela ka lona kudu. Ntle le leleme la Xitsonga, o kgona go bolela seSwahili ka thelelo. Mminong wa gagwe, o tswakanya maleme a seAfrika le a ba bašweu, ke ka fao a kgonago go tanya šedi ye kgolo ya batheeletši go tšwa merafeng ya go fapana. Ka ngwaga wa 2019, o ile a thopa difoka tše pedi go tšwa go ba Kabo ya Difoka tša Mmino ba Afrika Borwa (SAMA).
- 6 Sho Madjozi o tumile ka mologo wa moriri (*dibraids*) tša gagwe tša mebalabala ya go taga, motantsho wa go ikgetha le mahlahla a gagwe ge a le sefaleng. Se sengwe gape seo Sho Madjozi a tumilego ka sona ke sekhethe sa gagwe sa setšo sa Xitsonga seo se bitšwago *xibelani*.
- 7 Sho Madjozi o re bothopša bo bile le seabe setšong sa baTsonga. Ka morago ga ngwaga wa 1800, setšhaba sa baTsonga se ile sa ganetšwa go apara diaparo tša bona tša setšo, gomme sona sa gwaba ka go itirela *xibelani* ka mašela. Yona e be e bitšwa *tinguvu* – ka Sepedi e ra gore diaparo. Bao ba bego ba se na le mašela ba be ba hlahlamolla masaka a bupi ba roka *xibelani* ka wona. Sho Madjozi o re *xibelani* ya go dirwa ka wulu e thomile ka morago ga tokologo ka ge wulu e be e thomile go rekega, e le bofefo, ebile mebala ya yona e tagile. O re *xibelani* ya gagwe ya mathomo e be e dirilwe ka wulu, a e roketšwe ke koko'agwe. *Xibelani* ya sebjale e ka bonwa bjalo ka moaparo wa maemo. E dirwa ka lešela la botelele bja dimetara tše lesome gomme ya kgabišwa ka morumo wa gauta le dipheta. Go tšea nako ye telele go e roka, ke ka fao e bitšago tšhelete ye ntši.

[E mantšwe go tšwa go: <<https://en.wikipedia.org>> <wiki> Sho_Madjozi]

- 1.1.1 Go tšwa temaneng ya 1 hlaloša gore ke ka lebaka la eng mongwadi a tšea setšo bjalo ka bohwa bja setšhaba. (1)
- 1.1.2 Go tšwa temaneng ya 1 na ke eng seo se ka laetšago setšo sa motho? (1)
- 1.1.3 Ngwala akronomi ye 'SAMAs' ka botlalo. (1)
- 1.1.4 Go tšwa temaneng ya 2 hlaloša gore ke eng seo se dirago gore batho ba bangwe ba se nyake go ikamanya le setšo sa gabobona. (1)
- 1.1.5 Go tšwa temaneng ya 2 ke eng seo se fago Sho Madjozi tokelo ya go ipitša modudi wa Afrika Borwa? (1)
- 1.1.6 Hlaloša gore batswadi ba Sho Madjozi ba kopane bjang. Efa DINTLHA TŠE PEDI. (2)
- 1.1.7 Go tšwa temaneng ya 3, hlaloša seabe seo tatago Sho Madjozi a bilego le sona kgodišong ya ngwana wa gagwe. (1)
- 1.1.8 Go tšwa temaneng ya 3, ke eng seo se laetšago gore Sho Madjozi o be a sa nyake go lahlegelwa ke medu ya bommagwe? Ngwala DINTLHA TŠE PEDI. (2)
- 1.1.9 Sho Madjozi o bohlale. Thekga ntlha ye go tšwa temaneng ya 4, ka DINTLHA TŠE PEDI. (2)
- 1.1.10 Hlaloša gore ke eng seo se tanyago šedi ya batho ba bantši mminong wa Sho Madjozi go tšwa temaneng ya 5. (1)
- 1.1.11 Hlaloša gore lefoko le le thaletšwego temaneng ya 2 le tšweletša bjang kgethologanyo. (1)
- 1.1.12 Ngwala dilo TŠE THARO tšeo Sho Madjozi a tumilego ka tšona. (3)
- 1.1.13 Efa maikutlo a gago mabapi le gore bathobaso ba ganetšwe go apara diaparo tša bona tša setšo. Thekga karabo ya gago ka NTLHA E TEE. (2)
- 1.1.14 Go tšwa temaneng ya 7 hlaloša gore 'xibelani' e hlolegile bjang. Ngwala DINTLHA TŠE PEDI. (2)
- 1.1.15 Sho Madjozi ke mohlala wo mmotse baf seng mabapi le setšo. Dumela goba o ganetše ka DINTLHA TŠE PEDI. (2)

1.2 Lebedišiša diswantšho tše di latelago gore o kgone go araba dipotšišo.

DIKGETHO TŠA AFRIKA BORWA TŠA BOSETŠHABA TŠA 2024

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40px; margin: 0 auto;">1</div> <div style="background-color: red; color: white; padding: 20px; text-align: center; border-radius: 15px; margin-top: 10px;">INGWADIŠETŠE DIKGETHO</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40px; margin: 0 auto;">2</div> <div style="text-align: center; margin-top: 10px;"></div>
---	--

Na o ingwadišitše?

O ka ingwadiša ge o na le mengwaga ye 16 eupša o dumeletšwe go *bouta* ge o na le mengwaga ye 18 goba go feta.

O swanetše o be le pukwana goba karata ya boitsebišo (*ID*) goba setifikeiti sa '*ID*' sa nakwana seo se lego molaong.

IEC e tla netefatša gore dikgetho di lokologile ebile di lokile!

[E amantšwe go tšwa go <<https://www.elections.org.za>>]

1.2.1	Na kwalakwatšong ye go tsebagatšwa eng?	(1)
1.2.2	Motho o swanetše gore a be le mengwaga ye mekae gore a kgone go <i>bouta</i> ?	(1)
1.2.3	Ngwala selo SE TEE fela seo se nyakegago bjalo ka bohlatse ge o ingwadiša.	(1)
1.2.4	Na mošomo wa IEC ke ofe dikgethong?	(1)
1.2.5	Ngwala mošomo wa lepokisana le le lego seswantšhong sa 2.	(1)
1.2.6	Mošomo wa nkgololo ye tšhweu go mmepe wa lepokisaneng la 2 ke ofe?	(1)
1.2.7	Hlaloša mohola wa leswao la X godimo ga papetlana seswantšhong sa 2.	(1)

Meputso ye 30

KAROLO YA B KAKARETŠO**POTŠIŠO YA 2**

Badišiša temana ye e latelago gomme o ntšhe dintlha TŠE HLANO tšeo di ka thušago ge motho a beakanyetša go fihlelela maikemišetšo a gagwe.

HLOKOMELA:

- Ngwala dintlha TŠE HLANO.
- Šomiša mantšu a gago.
- Nomora mafoko a gago go thoma go 1–5.
- Ngwala lefoko LE LENGWE le LE LENGWE mothalading wa lona.

Beakanya maikemišetšo a gago.

Go bohlokwa go tseba se o nyakago go se fihlelela bophelong.

E ba le kelo ya maleba ya go ela katlego ya gago. Ela gore mabokgoni a o nago le wona a ka go thuša bjang go fihlelela maikemišetšo a gago. Maikemišetšo a gago a swanetše go nyalelana le ditumo tša bophelo bja gago ka moka. Ipee nako ya go fihlelela maikemišetšo a gago. Arola mošomo wa dithuto tša gago go ya ka bohlokwa bja tšona ka go fapafapana ga tšona. Botša ba lapa la gago goba batho ba kgauswi le wena ka maikemišetšo a gago. Seo se ka dira gore ba go thekge, ge ba bona o ka re o nyaka go ngala goba go felelwa ke tshepo. Ba ka go hlohleletše ka go go gopotša mabaka a a dirilego gore o tšee sephetho sa go latela maikemišetšo ao go tloga letšatšing la mathomo.

Iteboge ge o atlegile legatong le lengwe le le lengwe. E ka ba ka lelekere, aeskhrimi, goba go tšwa le bagwera la yo bogela 'movie', bjalo le bjalo. Nako ye nngwe le ye nngwe ge o iteboga, ke gona o itlhohleletša go fihlelela maikemišetšo a gago. Mamaretša papetlana ye e ngwadilwego maikemišetšo a gago lefelong le mahlo a gago a tlogo e bona nako ye nngwe le ye nngwe. E ka ba ka phapošeng ya gago ya bohlapelo, mabotong a phapošeng ya gago ya go robala, lebating la setšidifatši, mo gongwe le mo gongwe mo o tlogo a bona kgafetšakgafetša ge o emiša mahlo. La mafelelo, itshephe! Go tlo ba le mapheko tseleng ya gago eupša ipotše gore o ka fihlelela selo se sengwe le se sengwe se o beago monagano wa gago go sona. Ee, o ka kgona!

[E amantšwe go tšwa go: <[www.SETTING S-M-A-R-T GOALS](http://www.SETTING-S-M-A-R-T-GOALS)>]

KAROLO YA C THETO**POTŠIŠO YA 3 Sereto se se sego sa bonwa**

Bala sereto se se latelago gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

Ke go hloketše tsebe, Malome – MPN Mphahlele

O boletše, Malome, ka go hlokela tsebe!	1
O mphaile, ka fela ke tsetaletše;	
O ntšhupeditše dijo, ka di raga, ka ikgethela tša ka.	3
Wa re o ntshweša lerapo, ka go ntšhetša a dipolai,	
Wa re go tloga, ka le topa ka iketlela lona.	5
Ke ile ke a le kokona, meno a ganne,	
A foforegile, lehono ke palelwa le ke digoba.	7
Ke hlokile nkaditšholla, nkabe ke fodile,	
Go padile bile nka se sa phonyoga bosolelwa.	9
Dijo le tselana yela, lehono di ntlabile!	
Ke lokaloka ka gešo, ke a solelwa;	11
Ke hlwa ke lebelelane le mma, ka mahlong.	
Segwana sa meetse ke be ke thwetše, se mphonyokgile!	13
Wa maganagobotšwa ke nna lehono.	

[Letl. 39]

[Senakangwedi 5 – D. M. Mampuru]

- 3.1 Sereto se ke sonete. Thekga karabo ya gago ka DINTLHA TŠE THARO. (3)
- 3.2 Tsopola mohlala wa dipoeletšo tše di latelago go tšwa seretong sa ka godimo:
  - (a) Poeletšothomi ya tlhaka
  - (b) Poeletšothomi ya sekafoko (2)
- 3.3 Hlaloša mošomo wa leswao le '!', mothalotheong wa mathomo. (1)
- 3.4 Ka dintlha TŠE PEDI ala kakaretšo ya sereto se. (2)
- 3.5 Mothalotheo wo 'O mphaile, ka fela ke tsetaletše' o tšweletša mohlala wa tšhomišo ya sešura. Efa meholo YE MEBEDI ya sešura mothalotheong wo. (2)

[10]

POTŠIŠO YA 4   Direto tšeo di bonwego

- 4.1 Badišiša setsopolwa sa sereto se se latelago gore o kgone go araba dipotšišo.

Tebatšo – Dr M. A. Makgopa	
O nkgahlile ngwana'a Serogole	
O nkgahlile ka dilo ka moka tša gago,	2
Tšatši la mathomo ngwana' a Serogole,	
Ke rile ke go bona ka kwa ke kgahlega,	4
Ke rile go go bona o sepela,	
Ka bona o sepela ka go nanabetša,	6
E ke o katse e iketletše go sepela.	
 Kgarebe sebakwa ke masogana,	8
Kgarebe ya nko ya lenono,	
Nko ya go etša ya boRamošweu.	10
Ngwana' a Serogole ge o bolela,	
Ka ganong go tšwa gauta ...	12
[Letl. 65–66]	

[Direto tša Sesotho sa Leboa – 2012: Prof D. M. Kgobe]

- 4.1.1 Laetša tlhaka ye e hlalago poeletšotumanoši le poeletšotumammogo go tšwa mothalotheong wo o latelago:
- 'E ke o katse e iketletše go sepela.' (2)
- 4.1.2 Hlaloša mošomo wa tshwantšhišo mothalotheong wo: 'E ke o katse e iketletše go sepela'. (1)
- 4.1.3 Ke ka lebaka la eng sereti se dirišitše tlogelo mothalotheong wa 3? (1)
- 4.1.4 Hlaloša kgopolokgolo ya methalotheto ye e latelago:
- (a) 'Ka ganong go tšwa gauta' (2)
- (b) '... o sepela ka go nanabetša' (2)
- 4.1.5 Na go foka moya wa mohuta mang mo seretong se? Thekga karabo ya gago ka NTLHA E TEE. (2)

4.2 Badišiša sereto se se latelago gore o kgone go araba dipotšišo.

Morwalo – H. M. L. Lentsoane			
Go rwala ke mo ke rwele,			
Ke tšhitšhila ke tšhitšhila ke nnoši.	2		
E sa le go sobela ya pele,			
Ka mo di hlaba di šielana,	4		
Go tla ba gwa kotimela ya seswai.			
Ya senyane yona ke koma,	6		
Ke kutullo ya diphirikgolo,			
Ke nyepollo ya thaikgolo ya bophelo,	8		
Ke tshohlolamathata,			
Ke tharollamararankodi.	10		
Bophelo, o a mpata.			
<u>Ke tšhitšhilelang ke nnoši?</u>	12		
Yola le yena ke mohlodi wa tšona,			
Hleng bjale di ntebane ke nnoši?	14		
Hleng bjale yena o a hwahwanka?			
Ke yola o ya godimo le fase,	16		
La gagwe lesego le feta tekanyo,			
Wa gagwe mmele o sa itekanetše.	18		
Ke yola o gata a gatoga,			
Nna ke yoo a gogagogago dinao.	20		
Nkabe le yena a ntikiša,			
A kwe tšeo re di kwago,	22		
A bone tšeo re di bonago,			
A fihle moo re fihlago.	24		
Ke yo o itlhokotše,			
Tša ka nke ga di mo ame,	26		
Ka moso o tla be a okaokela,			
A galefa boka tau,	28		
Melao a bea a sa fetše,			
Nke morwalo o be o rwelwe ke yena.	30		

[Letl. 16]

[Direto tša Sesotho sa Leboa – 2012. Prof D. M. Kgobe]

4.2.1 Sekaseka sebopego SA KA NTLE sa sereto se o lebeletše tše di latelago:

- (a) Methalotheto (2)
 (b) Ditemanatheto (1)

4.2.2 Morwalo wo sereti se bolelago ka wona ke mohlala wa sekai. Na o kaya eng? (1)

- 4.2.3 Na sereti se ra eng ge se re: '... Ya senyane ... Ke nyepollo ya thaikgolo ya bophelo' temathetong ya 1? (1)
- 4.2.4 Na sereti se šomišitše thekniki efe mothalotheong wo o thaletšwego temanathetong ya 2? Efa mohola wa yona. (2)
- 4.2.5 Na sereto se ke mohuta mang wa theto? Fahlela karabo ya gago. (3)
- 4.2.6 Efa maikutlo a gago mabapi le sereto se. Thekga karabo ya gago ka NTLHA E TEE. (2)

[20]**Meputso ye 30**

KAROLO YA D DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO YA POLELO**POTŠIŠO YA 5**

5.1 Lebeledišiša seswantšho sa ka tlase gomme o arabe dipotšišo tša go se latela.

[E amantšwe go tšwa go: <<https://www.google.com/matric-dance-proposal>>]

- 5.1.1 Tsopola mohlala wa tšhomišo ya nyenyefatšo PUDULENG YA 1. (1)
- 5.1.2 Ngwala leinakgoboko la dilo tšeo batho ba seswantšhong ba pipilego mebele ya bona ka tšona. (1)
- 5.1.3 Efa lehlalošetšagotee la lentšu le 'mogwera' go tšwa PUDULENG YA 1. (1)
- 5.1.4 Efa lelatodi la maikutlo ao a tšweletšwago ke sefahlego sa Molatelo. (1)
- 5.1.5 Hlama lehlathi la felo ka seswantšho se gomme o be o le diriše lefokolong la gago. (2)
- 5.1.6 Kgetha karabo ya maleba ka mo tlase. Tiragalo ya seswantšho se e tšweletša:
- A Go fapafapana le kgethollo.
- B Go fapafapana le go akaretšwa.
- C Go fapafapana le go aroganywa. (1)

5.1.7 Na ke modirišo ofe wo o tšwelelelago lefokong le le latelago?

'Anke o amogele matšoba a ka hle!' (1)

5.1.8 Kgetha mohlala wa lebotšiši PUDULENG 2, gomme o le šomiše lefokong la gago go laetša kwešišo ya lona. (2)

5.1.9 Hlama lefoko ka lehlaodi la palo / lebadi ka barutwana ba ba lego mo seswantšhong. (1)

5.2 Bala sengwalo se sa ka tlase ka šedi gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

1 **Sekolo sa rena se na le dipapadi tše mmalwa.** Go fa mohlala; go na le kgwele ya maoto, *hockey, tennis, rugby* le tše dingwe. Morutwana o ikgethela gore o nyaka papadi efe. Dipapadi di bohlokwa kudu, di šidolla mmele ebile di fa motho mafolofolo.

2 Ntle le dipapadi go na le dilo tše dingwe tša bokgabo. Hlogo ya sekolo o boletše gore batho ba na le dimpho tša go fapana. Seo ke nnete ka gore batho ba bangwe ba kgona go opela, ba bangwe ba kgona go diragatša sefaleng, **mola** ba bangwe ba kgona go letša diletšo tša go fapana tša mmimo, bjalo le bjalo. Barutwana ba raloka dipapadi tše Laboraro le lengwe le le lengwe. Bao ba se nago le kgahlego dipapading ba tla kgetha go tšea karolo go tše dingwe tša bokgabo.

[Boitlhamelo]

5.2.1 Tsopola lešalarui lefokong le le kotofaditšwego. (1)

5.2.2 Go tšwa TEMANENG YA 1 tsopola leadingwa. (1)

5.2.3 Laetša gore lentšu le 'bokgabo' le wela legorong lefe la maina. (1)

5.2.4 Hlaola leitiri go tšwa temaneng ya 1. Šomiša lediri leo leitiri le le tšwago go lona lefokong la gago go laetša kwešišo ya lona. (2)

5.2.5 Ke ka lebaka la eng lentšu le 'ebile' lefokong le le thaletšwego, le bitšwa lekopanyi? (1)

5.2.6 Ngwala lefoko le le latelago ka tirwa / polelotirišwa.

Barutwana ba raloka dipapadi tše Laboraro le lengwe le le lengwe. (1)

5.2.7 Šomiša lentšu le 'hlogo' go tšwa temaneng ya 2 mafokong a A MABEDI go tšweletša tlhalošo ya go fapana le ka moo le šomišitšwego ka gona temaneng. (2)

5.2.8 Tsopola lekgokasediri le tiro lefokong le le latelago:

Barutwana ba raloka dipapadi tše Laboraro le lengwe le le lengwe. (2)

5.2.9 Šomiša lentšu le 'mola' bjalo ka lešupi lefokong la go kwagala go laetša kwešišo ya lona. (1)

5.3 Lebeledišiša papatšo ya ka tlase gomme o arabe dipotšišo tša go e latela.

TAGIŠA BOKAMOSO BJA GAGO!

Gotetša lebone le la go matlafatšwa ka '*solar*' o bale!

Bokamoso bo a phadima ka lebone le la '*solar*'!

Peteri ya lebone le e matlafatšwa ka mahlasedi a letšatši.

Ka lebone la '*solar*' ga go na nako ya leswiswi!

[<<https://www.google.futurelight.co.za>>]

- 5.3.1 Na go bapatšwa eng mo papatšong ye? (1)
- 5.3.2 Papatšo ye e lebišitšwe go bomang? (1)
- 5.3.3 Ngwala NTLHA E TEE ye bohlokwa ye e tlogetšwego mo papatšong ye. (1)
- 5.3.4 Na mmapatši o šomišitše dithekniki dife go goga šedi ya moreki? Ngwala NTLHA E TEE. (1)
- 5.3.5 Hlaola leamanyi lefokong le le latelago o be o ngwale gore le phetha mošomo ofe. (2)
- 'Gotetša lebone la '*solar*' o bale!' (2)
- 5.3.6 Na o nagana gore mošomo wa dithapo tše di lego mo papatšong ke ofe? (1)

Meputso ye 30

Palomoka: Meputso ye 100